

**VARIASI BASA SAJRONE PARIKAN AKUN INSTAGRAM
@sempak.suwek**

Eras Anisa Dina

S-1 Jurusan Pendhidhikan Basa lan Sastra Dhaerah (Jawa), Fakultas Basa lan Seni, Universitas Negeri Surabaya
erasdina@mhs.unesa.ac.id

Dr. Murdiyanto, M.Hum.

Dhosen Jurusan Pendhidhikan Basa lan Sastra Dhaerah (Jawa), Fakultas Basa lan Seni, Universitas Negeri Surabaya

Abstrak

Variasi basa sawijining saka maneka warna basa sing tuwuh ana ing masarakat. Basa ana sing awujud lisan lan tulis. Panliten iki yaiku ngrembug ngenani variasi basa sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek sing arupa basa tulis ing medhia sosial. Panliten iki ngrembug ngenani (1)jinise variasi basa sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek, (2) kepriye perangan interferensi sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek, (3) kepriye perangan integrasi sajrone prikan akun isstagram @sempak.suwek. Ancas saka panliten iki yaiku kanggo mangerteni (1) jinise ragam basa sing ana ing sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek, (2) perangan interfrensi sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek, (3) perangan integrasi sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek.

Panliten iki kalebu sosiolinguistik amarga ngrembug basa sing ana ing sajrone instagram. Teori sing digunakake ing panliten iki yaiku teori sosiolinguistik saka Chaer. Methodhene yaiku metodhe kualitatif. Dhata panliten iki njupuk saka kiriman gambar sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek. sumber dhata panliten iki yaiku awujud tembung lan tetembungan sajrone kiriman gambar saka akun instagram @sempak.suwek.

Adhedhasar andharan asil panliten variasi basa sajrone prikan akun instagram @sempak suwek bisa dijupuk dudutan, (1) variasi basa sing dumadi adhedasar panuture yaiku ana loro yaiku idiolek lan dialek. (2) perangan interferensi ana papat yaiku interferensi fonologis, morfologis, sintaksis, lan semantis. (3) perangan integrasi ana siji yaiku integrasi visual.

Tembung wigati: Variasi Basa, Parikan Akun Instagram, @sempak.suwek, Sosiolinguistik

PURWAKA

Bab iki ngandharake dhasare panliti nindakake panliten, uga samubarang sing bakal dirembug ana ing paniten. Perangan sajrone bab iki yaiku, landhesane panliten, undherane panliten, paedhahe panliten, , lan panjlentrehane tetembungan. Luwih jangkepe kaandharake ing ngisor iki.

1.1 Landhesane Panliten

Basa mujudake sarana kanggo srawung tumrap pawongan siji klawan pawongan liyane. Manungsa srawung kao liyane supaya bisa mujudake apa kang dadi kekarepane. Basa uga nduweni pangribawa kang utama ing bebrayan. Lumantar basa, saben manungsa bisa ngandharake kekarepane. Saliyane iku basa bisa dinggo ngandharake idhe, pikiran, uga rasa marang wong liya. Basa duwe peran sing wigati kanggomanungsa, utamane minangka piranti komunikasi lan interaksine manungsa.

Basa sing lumrahe dinggo ana ing bebrayan yaiku basa dhaerah. Basa dhaerah sing ana ing Indonesia ana maneka warna, salah sijine yaiku basa Jawa. Nalika ana cecaturan sing nganggo basa Jawa, saben dhaerah mesthi nduweni titikan basa sing khas dhewe-dhewe. Pambedane

wilyah utawa dhaerah, bisa mbedakake basa sing digunakake saben pawongan. Kanthi gambaran kaya mangkunu iki bis nuduhake yen basa minangka instrumen sing wigati sajrone uripe manungsa, basa bisa uga nggambarake karakter pribadhi uga ukuran budaya masyaraka sawijine dhaerah.

Adhedhasar iku ana istilah sing diarani *sosiolinguistik*, *Sosiolinguistik* minangka ilmu sing ngrembug babagan basa lan masarakat (sosial). Ateges basa lan masarakat iku minangka sawijining sumber sosiolingistik. Paniten iki mung ngrembug ngenani variasi basa.

Adhedhasar sarana sing digunakake, basa kaperang dadi lisan lan tulis, kabeh iku mau nduweni titikan sing beda-bedaMedhia basa tulis akeh jinis tuladhane kanthi medhia koran, majalah,internet, spanduk, baliho, lan sosial medhia kayata instagram. Mula objek sing bakal dirembug ing panliten iki yaiku sosial medhia akun instagram @sempak.suwek.

Panliten njupuk salah sawijine kiriman gambar saka akun instagram @sempak.suwek amarga kiriman fotoenengi kiriman kasebut uga akeh. Adhedhasar bab kasebut panliten bakal nliti nganani variasi basa sing digunakake dening *admin* @sempak.suwek. Sosial medhia

instagram akun @sempak.suwek aktif wiwit taun 2017, unggahan kaping pisan yaiku 12 Januari 2017. Wong sing wis dadi pengikut akun @sempak.suwek jumlahé wis lumayan akeh, yaiku ana 15.300 akun sosial medhia instagram sing aktif. Akun @sempak.suwek iki ngirim foto sing arupa parikan nduweni variasi basa sing unik lan nduweni unsur interferensi lan integrasi. Akun @sempak.suwek iki ngirim gambar arupa parikan sing dironce kanthi apik nganggo basa Jawa, nanging ana uga sing nganggo basa campuran yaiku basa Jawa, basa Indonesia lan basa Inggris.

Tuladha basa sing digunakake dening panulise saka sosial medhia akun instagram @sempak.suwek yaiku:

“Ojo mluntir mung merga kahanan
sing meksa awakmu kudu golek sandangan
bukan sepiro suwene awake hubungan
tapi sepiro kuate awake ngadepi tikungan”

Saka ukara kasebut, ana tembung bukan sepiro suwene awake hubungan, tapi sepiro suwene awake ngadepi tikungan tegese yaiku ora mung sepiro suwene wong iku hubungan nanging senajan ana pacoban kaya ngapa wae, wong kasebut bisa ngadepi. Tembung tikungan tegese yaiku pacoban-pacoban sajrone hubungan. Saka variasi basa iki bisa nuwuhake presepsi kanggo wong sing maca, lan bisa dadi paemon kanggo wong liya. Teges saka basa kasebut bisa dideleng saka panganggone basa kasebut.

Mula saka tuladha ing ndhuwur, bisa dijupuk dudutan yen variasi basa mujudake alih tanda basa saka basa siji ing basa liyane. Mula saka iku, wujud lan pawadan apa wae sing nyebabake variasi basa saka akun instagram @sempak.suwek bakal dirembug ing panaliten iki.

Panaliten iki pancen narik kawigatene peneliti, amarga sasuwene iki durung akeh panaliten ngenani variasi basa sing sumbere jupuk saka sosial medhia akun instagram @sempak.suwek. Instagram minangka salah sawijining sarana kanggo ngandharake pikiran sing bisa nuwuhake maneka warna variasi basa. Amarga saka iku, panaliten iki diwenahi irah-irahan “Variasi Basa sajrone Parikan Akun Instagram @sempak.suwek”.

1.2 Underane Panliten

Panliten iki bakal kalaksanan kaya sing dikarepake lan sambung marang basane, mula prelu njlentrehake bab undherane panliten sing bakal ditindingi kaya ing ngisor iki:

- (1) Apa wae jinise variasi basa sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek?
- (2) Kepriye perangan interferensi sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek?
- (3) Kepriye perangan integrasi sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek?

1.3 Ancase Panliten

Ancas saka panliten ngenani variasi basa sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek iki yaiku:

- (1) mangerteni variasi basa sing ana sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek
- (2) Ngandharake perangan interferensi sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek
- (3) Ngandharake perangan integrasi sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek

1.4 Paedahe Panliten

Asile panliten iki nduweni paedah sing diperang dadi loro, yaiku:

1.4.1 Paedah sing Asipat Teoritis

Asil panliten iki menehi sumbangan teoritis tumrap pangrembakane tetembungan ing basa Jawa. Saliyane iku asil panliten iki uga kanggo menehi tambahan teoritis sajrone bidhang sosiolinguistik basa Jawa ngenani variasi basa, interferensi, lan integrasi sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek.

1.4.2 Paedah Praktis

Asil panliten iki menehi sumbangan praktis yaiku dadi sumber pangrembakane materi pasinaon ing kauripan utamane piwulang ngenani bidhang ilmu sosiolinguistik basa Jawa ngenani unsur interferensi lan integrasi variasi basa sajrone akun sosial medhia @sempak.suwek.

1.5 Panjlentrehe Tetembungan

Tetembungan sing ana ing panliten iki yaiku:

(1) Variasi Basa

Variasi basa nduweni teges maneka warna basa sing tuwuh amarga anane panutur sing ora homogen lan amarga maneka warna interaksi sosial sing dilakoni (Chair, 2004:61). Panutur sing hiterogen uga maneka warna interaksi sosial sing dilakoni ndadekake variasi tuwuh ing masyarakat. Nganti tuwuh maneka warna basa yaiku basa kang dienggo dening kelompok masyarakat kanggo sesrawungan lan cecaturan, lan amarga kelompok masyarakat mau maneka warna ana lanang ana wadon, ana nom-noman lan ana sing luwih tuwa, ana wong tani lan ana pejabat, ana sing sekolah lan uga ana sing ora sekolah, cekak tembungé masyarakat padha sesrawungan nggunakake basa kanggo saben kabutuhan.

(2) Parikan

Miturut Roesmiati (2008:3) ngandharake menawa parikan dianggep minangka puisi rakyat sing urip ngrembaka ing tengahe masyarakat, mula wong Jawa bisa nggunakake lan ngriptakake parikan. Parikan digunakake

kanggo ngandharake rasa pangrasa sing ditujukake marang wong liya, nanging nggunakake basa sing dipurwakani nggunakake ukara liya.

(3) Instagram

Instagram yaiku salah sawijine aplikasi kanggo njupuk foto lan kanggo ngirim foto ing layanan jaringan sosial.

(4) Sempak.suwek

Akun instagram sempak.suwek minangka sawijining akun instagram sing isine parikan-parikan Jawa. Akun kasebut digawe wiwit taun 2016, nanging wiwit ngrembaka antarane taun 2017-2018. Akun kasebut digawe marang Yusuf Saputra, kelairan Pacitan 4 Agustus 1995. Mahasiswa lulusan UTY jurusan akutansi. Akun kasebut diwenahi aran sempak.suwek amarga panganggit nduweni filosofi yen budaya Jawa iku dianggep kaya sempak.suwek marang wong jaman saiki, yaiku dianggep ora ana gunane, kamangka sempak iku barang sing migunani

TINTINGAN KAPUSTAKAN

Tintingana kapustakan mujudake dhasar sing wigati sajrone apa sing arep ditindakake dening panliti sajrone panliten. Tintingana kapustakan iki isine yaiku teori-teori sing digunakake sajrone panliten.

2.1 Panliten Saemper

Panliten sadurunge ngenani variasi basa yaiku panliten ngenani variasi basa dening Dwi Retnaningsih (2008) kanthi irah-irahan “Ragam Basa Teks Lagu Campur Sari Anggitane Joko Jogger lan Endah Koeswanto” ancas saka panliten iki kanggo mangerteni wujud ragam basa, alih kode, lan campur kode sajrone teks lagu campur sari anggitane Joko Jogger lan Endah Koeswanto. Panliten iku nggunakake tintingan sosiolinguistik. Asil saka panliten kasebut yaiku ragam campuran sing digunakake dening Joko Jogger lan Endah Koeswanto kanggo nganggit lelagon campur sari. Ragam campuran sing dienggo ing antarane yaiku ragam basa ngoko lan basa dialek Surabayan. Alih kode sing dienggo ana loro. Alih kode intern lan ekstern. Alih kode intern dumadi saka alih ragam ngoko-krama lan ragam basa krama-ngoko. Campur kode sing dienggo ana loro yaiku campur kode positif lan negatif.

Panliten ngenani ragam basa liyane uga nate dilakoni dening Lia Rusdiana (2015) kanthi irah-irahan “Ragam Basa Sajrone Buku Kidung-Kidung Kesucian ing Mangkujaya, Desa Kradenan, Kecamatan Purwoharjo, Kabupaten Banyuwangi” ancas saka panliten kasebut yaiku ngaweruhi wujud variasi basa sajrone buku kidung kesucian.

Panliten ngenani ragam basa liyane uga nate dilakoni dening Maharani (2011), kanthi irah-irahan *Ragam Basa Remaja sajrone Situs Jejaring Sosial*

Facebook. Asil saka panliten kasebut yaiku (1) titikane ragam basa sing digunakake dening pengguna facebook yaiku arupa variasi hurub gedhi, cilik, lan angka uga panganggone basa prokem, campur kode, lan akronim. (2) faktor sing mangribawani anane ragam basa campuran sing digunakake ing situs jejaring sosial facebook yaiku faktor intern lan ekstern. (3) fungsi panganggone basa minangka piranti kanggo nyatakake ekspresi dhiri, minangka piranti komunikasi, lan minangka piranti kanggo nganakake kontrol sosial.

Panliten ngenani variasi basa uga dilakoni dening Ariska Anggraini (2017) kanthi irah-irahan “Variasi Basa sajrone Lagu Basa Jawa Anggitane Andjar Any”. Panliten kasebut ngrembug (1) Kepriye ragam basa sajrone lagu jawa anggitane Andjar Any?, (2) Kepriye wujud basa rinengga sajrone lagu jawa anggitane Andjar Any?. Asil panliten kasebut yaiku ngandharake wujud wernane basa sing kaperang dadi wernane basa ngoko, basa krama, lan dialek, wernane basa Jawa- basa Indonesia, campuran basa Jawa-basa Inggris, wernane basa Jawa- basa Arab. Ing bab kasebut titi swara diperang dadi wujud pemendekan, panganggone vocal lan konsonan, wujud parikan. Saliyane kuwi panliten iki uga tinemu wujud alih kode lan campur kode. Bab basa rinengga tinemu wujud entar, bebasan, saroja, wangsalan, pepindhan, sanepa, lan candra.

Panliten ngenani variasi basa uga dilakoni dening Irma Cahyandari (2018) kanthi irah-irahan “Variasi Basa sajrone Medhia Sosial Instagram Akun @pujangga_jawa. Panliten kasebut ngrembug (1) Apa wae jinise variasi basa, (2) kepriye unsur interferensi (3) kepriye unsur integrasi, lan (4) Apa ancas panganggone variasi basa sajrone sosial medhia instagram akun @pujangga_jawa. Ancas saka panliten kasebut yaiku kanggo mangerteni jinise variasi basa, unsur interferensi, unsur integrasi, lan tujuwan variasi basa sing ana ing instagram akun @pujangga_jawa.

Adhedhasar andharan ing ndhuwur padha ngrembug ngenani ragam basa utawa variasi basa. Panliti ing kene nliiti kanthi objek panliten beda. Sasuwene iki durung ana panaliten ngenani variasi basa sing sumbere jupuk saka akun sosial medhia instagram akun @sempak.suwek. Mula saka iku, panaliten iki diwenahi irah-irahan “Variasi Basa sajrone Parikan Akun Instagram @sempak.suwek. Mula saka iki, panliten dikarepake bisa njlentrehake ngenani variasi basa sing ana ing medhia sosial akun instagram @sempak.suwek.

2.2 Sosiolinguistik

Sosiolinguistik dumadi saka tembung sosio lan linguistik. Sosio yaiku masarakat dne linguistik yaiku tintingan basa. Sosiolinguistik yaiku kawruh interdisipliner antarane sosiologi lan linguistik (Chaer, 2010:2). Sosiolinguistik yaiku tintingan basa sing gegayutan panganggone sajrone masarakat (Syukur lan Suparno, 2009:117). Miturut Basir (2016:7) sosiolinguistik minangka cabang ilmu basa sing gegayutan klawan fenomena masyarakat minangka salah sawijine lembaga sosial. Saka andharan para ahli kasebut bisa ditegesi yen

sosiolinguistik iku basa sing tuwuh ana ing sajrone masarakat.

2.2 Basa ing Bebrayan

Basa minangka piranti kanggo komunikasi antarane wong siji lan sijine. Saben dina uga ana ngendi wae panggonane manungsa mesti nganggo basa. Kanthi basa, manungsa bisa andharake apa sing dikarepake marang wong liya. Basa ora mung kanggo tuturan, nanging uga saka solah bawa. Mula, basa nduweni guna sing wigati tumrap manungsa.

Chaer (2007:11) ngandharake yen basa minangka sawijining wujud sistem, tegese basa iku dumadi saka perangan sing polane tetep lan bisa dikaidahke. Dadi sistem basa arupa tandha-tandha awujud swara utawa tuturan.

2.4 Variasi Basa

Variasi basa nduweni teges maneka warna sing disebabake amarga anane panutur sing ora homogen lan amarga maneka warna interaksi sosial sing dilakoni (Chair, 2004:61). Panutur sing heterogen lan maneka warna interaksi sosial ndadekake variasi tuwuh ana ing masyarakat. Nganti tuwuh warna-wernane basa yaiku basa sing dinggo dening saperangan kelompok masyarakat kanggo sesrawungan lan cecaturan, lan amarga kelompok masyarakat mau maneka warna ana lanang wadon, ana nom-noman uga ana sing luwih tuwa, ana wong tani, pejabat, ana sing sekolah ana sing ora sekolah, cekak tembungé masyarakat padha sesrawungan nggunakake basa kanggo saben keperluan. Chaer Agustina (2010:62-68) ngandharake yen variasi basa mau bisa dumadi saka segi panutur kuwi diperang dadi papat yaiku *Idiolek*, *Dialek*, *Kronolek*, lan *Sosiolek*.

2.4.1 Ideolek

Ideolek yaiku variasi basa sing asipat individu utawa pawongan. Saben pawongan duwe variasi basa sing beda-beda sing gegayutan karo wernane swara, pamilihe tembung, lelawananing basa lan rerencanane ukara. Titikane ideolek yaiku kanthi cara ngrungokake swarane wus bisa dimangerteni sapa panutur. (Chaer, 2010:62)

2.4.2 Dialek

Dialek mujudake variasi basa sing dumadi saka sakelompok panutur. Pambédane yaiku panggonan saka panutur kasebut. Amarga dialek dhasare saka papan panggonane panutur, mula dialek iki diarani dialek areal, dialek regional, dialek geografi. (Chaer, 2010:63)

2.4.3 Kronolek

Chaer lan Agustina (2010:64) kronolek yaiku wernane basa sing digunakake dening sawijining klompok sosial sing ana ing jaman tartamtu.

2.4.4 Sosiolek

Sosiolek yaiku variasi basa sing gegayutan karo status, golongan, lan kelas sosial. Ing sajrone sosiolinguistik lumrahé warna basa akeh digunakake lan mbutuhake wektu kanggo ngrembug bab kasebut. Awit wernane basa iki gegayutan karo bab diri pribadi panutur, kayata umur, pakaryan, pendhidhikan, kahanan sosial, lan liya-liyane. (Chaer, 2010:64).

2.5 Interferensi

2.5.1 Konsep Interferensi

Interferensi lan integrasi nduweni teges, yaiku panganggane unsur basa sajrone unsur basa liyane sajrone dhiri panutur (Surana, 2007). Nanging, kalorone iki prelu dibedakake amarga interferensi dianggep minangka gejala tutur sing dumadi saka dwibahasawan uga anane kedadeyan sing bisa diarani nyimpang amarga wis gumathuk lan wis bisa ditrima dening masyarakat.

Interferensi miturut (Weinreich sajrone Aslinda, 2014:66) yaiku anane panyimpangan saka norma salah sawijine basa sing dumadi sajrone tuturan dwibahasawan amarga dikenalake luwih saka siji basa. Saliyane iku uga diandharake dening (Alwasilah sajrone Aslinda, 2014:66) ngandharake yen sejatine interferensi yaiku anane pangribawa saben-saben basa. Pangribawa kasebut ana ing bentuk sing paling lumrah arupa salah sawijine unsur saka basa sing digunakake kanggo gegayutan karo basa liyane. Rumusan kasebut uga dibenerake dening (Lado lan Sunyono sajrone Aslinda, 2014:66) pangribawa antarane basa iku bisa arupa pangribawa kabiasaan saka basa pertama (basa ibu) sing wis dimangerteni dening panutur sajrone basa kaloro.

Miturut Aslinda (2014:66) tegese interferensi panganggane unsur basa sing kagolong sajrone basa wektu kanggo wicara ing basa liyane lan bisa ngetrepake rong sistem basa sacara bebarengan marang salah sawijine unsur basa, bisa nuwuhake akibat sing arupa panyipangan saka norma saben-saben basa sing dumadi sajrone tuturan dwibahasawan.

Istilah interferensi wiwitane digunakake kanggo ngarani perubahan sistem sawijining basa gegayutan karo anane basa kasebut karo unsur-unsur basa liya sing dilakoni dening panutur bilingual. Interferensi minangka bentuk pangukure marang salah benere panganggane basa sing disebabke merga kabiasaan tuturan basa utawa dialek basa pertama marang panganggane basa.

Interferensi yaiku penyimpangan saka norma-norma basa sajrone basa sing digunakake minangka akibat pengenalan marang basa liya. Transfer sajrone kontak basa bisa dumadi sajrone kabeh tataran linguistik, saka fonologis, morfologis, sintaksis, semantis, utawa leksikon. Adhedhasar jlentrehan ing ndhuwur, bisa dimangerteni yen interferensi yaiku:

- Minangka sawijining panganggone unsur-unsur saka basa marang basa sing ing wektu ngomong utawa nulis sajrone basa liya.
- Minangka pangetrepane rong sisem kanthi cara bareng marang sawijining unsur basa
- Anane sawijining penyimpangan saka norma-norma basane dhewe-dhewe sing ana sajrone tuturan dwibasawan.

2.5.2 Gejala Interferensi

Gejala interferensi bisa dideleng saka 3 dimensi kedadeyan. Nomer siji, dimensi tingkah laku basa saka individu-individu ing tengah masyarakat. Kaloro, dimensi sistem basa saka kaloro basa utawa luwih sing dadi siji. Ketelu, dimensi pasinaon basa.

Saka dimensi tingkah laku panganggone basa, panutur kanthi gampang bisa disimak saka maneka warna prktek campur kode sing dilakoni panutur. interferensi iku murni saka panutur iku dhewe. Saka dimensi sistem basa, dikenal kanthi sebutan interferensi sistemik. Dene sak dimensi pasinaon basa, dikenal kanthi aran interferensi pendhidhikan. Sajrone proses pasinaon basa keloror utawa asing, pasinaon mesthi nemoni unsur-unsur sing mirip, utawa malah padha karo basa pertamane (Paul Ohoiwutun, 2002:72-74).

2.5.3 Jinis Interferensi

Interferensi bisa dumadi ana ing kabeh tuturan basa lan bisa dibedakake sajrone jinis-jinis sing beda. Weinreich (1953:39) ngeidentifikasine ana patang jinis interferensi kaya ing ngisor iki:

- pamindahan peranan saka salah sawijine basa marang basa liyane
- ngowahi paedah lan kategori peranan amarga anane proses pamindahan
- pangetrepan peranan-peranan sing ora lumaku ing basa kaloro sajrone basa pertama
- ora nggatekake struktur basa kaloro amarga ora ana pepadhan sajrone basa pertama.

Panemu liyane ngenani interferensi, (Suwito sajrone Aslinda, 2014:67) njlentrehake yen interferensi iki bisa dumadi sajrone kabeh komponen kebahasaan, yaiku bidhang tata swara, tata tembung, tata ukara, lan tata makna. Saliyane iku, ana panemune (Weinreuch sajrone Aslinda, 2014:67) uga merang bentuk-bentuk interferensi dadi telung bageyan, yaiku interfensi fonologi, interferensi leksikal, lan interferensi gramatikal.

2.5.4 Maneka Warna Bentuk Interferensi

Chaer lan Agustina (2004:162-165) ngidentifikasi interferensi dadi 4 warna.

1. Interferensi Fonologis

Interferensi fonologis dumadi yen panutur ngandharke tembung-tembung saka sawijining basa kanthi

nyisipake swara-swara basa saka basa liya. Interferensi fonologis dibedakake dadi rong macem, yaiku interferensi fonologis pengurangan aksara lan interferensi fonologis ngganti aksara. Tuladhane:

<i>Slalu</i>	?	<i>selalu</i>
<i>Ama</i>	?	<i>sama</i>
<i>Smua</i>	?	<i>semua</i>
<i>Adek</i>	?	<i>adik</i>
<i>Rame</i>	?	<i>ramai</i>
<i>Cayanag</i>	?	<i>sayang</i>

2. Interferensi Morfologis

Interferensi morfologis dumadi yen sajrone pembentukan tembung sawijining basa nyerep afiks-afiks basa liya. Penyimpangan struktur iku dumadi kntak basa antarane basa sing lagi dituturake kanthi basa liya sing uga dikuwasani (basa indonesia utawa basa asing). Tuladhane:

<i>Kepukul</i>	?	<i>terpukul</i>
<i>Dipindah</i>	?	<i>dipindahkan</i>
<i>Menanyai</i>	?	<i>bertanya</i>

3. Interferensi Sintaksis

Interferensi sintaksis dumadi yen struktur basa liyane digunakake sajrone mbentuk ukara basa sing digunakake. Panyerepan unsur ukarane bisa arupa tembung, frase, lan klausa. Interferensi sintaksis kaya iki katon jelas ing campur kode. Tuladhane:

- *Merka married bulan depan*
- *Karena saya sudah kadhung apik sama dia, ya saya tanda tangan saja*

4. Interferensi Semantis

Interferensi sing dumadi sajrone bidhang tata makna. Miturut basa resipiene, interferensi semantik bisa dibedakake dadi rong jinis, yaiku interferensi ekspansif lan interferensi aditif. Tuladhane:

- *Teman-temanku tambah gokil saja*
- *Bukan karena alasan ideologi atau alasan politik melainkan sedkedar solidaritas*

2.6 Integrasi

2.6.1 Konsep Integrasi

Integrasi yaiku unsur-unsur basa liya sing dinggo sajrone basa tertamtu uga dianggep dadi warga basa kasebut (Mackey sajrone Chaer lan Agustina, 1995:168). Panampa basa liyane sajrone basa tartamtu iki bisa dadi nduweni status liya sing mbutuhake wektu dawa. Proses panampane unsur basa liya iki mligine unsur tetembungan sajrone basa Indonesia ing wiwitane dilakokake kanthi cara audial. Tegese, mula-mula panutur basa Indonesia iki ngerungokake butir-butir leksikal sing dituturake dening panutur asline, banjur dheweke nyoba kanggo nggunakake (Chaer lan Agustina, 2004:160).

2.6.2 Proses Integrasasi

Proses integrasi dibedakake dadi 4 warna, yaiku:

1. Integrasi Audial

Proses integrasi kanthi cara audial, panutur ngrungoakek peranganleksikal iku dituturake dening pnatur asline, banjur nyoba digunakake. Apa sing keprungu dening kuping yaiku sing dituturake banjur dituisake. Apa sing dirungokake kuping, bab iki mau uga sing diomongake banjur di tulisake. Amarga, tetembungan sing bisa ditrima kanthi cara audial bisa wae nduweni titikan sing ora tumata yen dibandhingake karo tetembungan sing asli. Mula saka iku, tembung sing ditampa kanthi audial kerep nuduhake titikan kan ora tumata yen dibandhingake karo tembung asline. Tuladhane:

<i>Donkrak</i>	?	<i>domekracht</i>
<i>Pelopor</i>	?	<i>vorloper</i>
<i>Sakelar</i>	?	<i>schakelaar</i>

2. Integrasi Visual

Integrasi visual yaiku integrasi ing panyerapane kedadeyan lumantar bentuk tulisan sajrone basa asline, banjur bentuk tulisan iku dipadhakake miturut kaidah kng ana ing kamus. Tuladhane:

<i>System</i>	?	<i>sistem</i>
<i>Hierarchy</i>	?	<i>hierarki</i>

3. Integrasi Penerjemah Lansung

Integrasi penerjemah langsung yaiku integrasi kanthi nggolekake tembung asing sing padha. Tuladhane:

<i>Joint venture</i>	?	<i>usaha patungan</i>
<i>Balance budget</i>	?	<i>anggaran berimbang</i>

4. Integrasi Penenerjemah konsep

Integrasi penerjemah konsep yaiku integrasi kanthi cara neliti konsep tembung asing, banjur digolekake konsep sajroning basa sing digunakake. Tuladhane:

<i>Medication</i>	?	<i>pengobatan</i>
<i>Job description</i>	?	<i>ketentuan kerja</i>

2.7 Landhesan Teori

Landhesan teori minangka sawijining saperangan teori sing digunakake kanggo nintingi objek panliten sing awujud variasi basa. Lelandhsan teori digunakake supaya andharan ing sajrone panliten lumaku adhedhasar konsep sing tumata.

Panemu ing dhuwur, sajrone panaliten iki ora nggunakake kabeh panemu-panemu iku. Kanggo nganalisis variasi basa, panaliten iki nganggo teorine

Chaer (2010) sing ngandharake variasi basa adhedhasar panutur diperang dadi papat, yaiku ideolek, dialek, kronolek, sosiolek. Sing awujud dialek diperang maneh ing anatarane yaiku dialek geografis, dialek sosial, dialek profesi, dialek jinis kelamin, lan dialek umur.

Saliyane iku uga nganggo teori Interferensi lan Integrasi sajrone Chaer lan Agustina (2004:162-165) ngandharake basa nduweni pangribawa tumrap unsur basa sing bisa nyebabake panyimpangan norma basa sajrone tuturan dwibahasawan, lan integrasi minangka proses panrimane unsur basa liya sajrone salah sawijine basa tartamtu. Saka asile analisis bakal diandharake ngenani variasi basa sing ngandhut unsur interferensi lan integrasi sajrone dhata sing ana ing akun sosial medhia instagram akun @sempak.suwek.

METODHE PANLITEN

Metodhe panliten mujudake perangan sing digunakake kanggo ngandharake pangetrepane sing ditindakake ing panliten. Ing tata carane panliten iki bakal ngandharake ngenani ancangan panliten, sumber dhata lan dhata, instrumen panliten, lan tatacarane panliten. Jangkepe bakal diandharake ana ing ngisor iki.

3.1 Ancangan Panliten

Ing saben panliten, salah sawijining tahap sing wigati yaiku metodhe panliten. Diarani penting amarga metodhe iku minangka piranti sing wis dipilih panulis kanggo panaliten, supaya asil panliten bisa dipretanggungjawabake ing ngarepe dewan penguji. Miturut Hasan lan Koentjaningrat (1976:16), metodhe ngandhut masalah tata cara pakaryan, yaiku cara pakaryan kanggo mangerteni objek ilmu sing ana gegayutane. Saliyane metode, ana istilah teknik lan tatacara. Yen teknik ngemot masalah metode sing trep karo piranti sarta sipat alat sing dinggo, dene prosedur ngemot masalah urutan tata cara nganggo teknik (Sudaryanto, 1993:26). Mula, metode minangka cara sing kudu dilakoni, dene teknik yaiku cara nglakoni metode. Sahingga minangka cara, metode katemtokake karo piranti sing dianggo (Sudaryanto, 1993:9).

Panliten iki kalebu panliten deskriptif kualitatif. Metode deskriptif kualitatif yaiku panliten sing mung adhedhasar kasunyatan-kasunyatan sing kanthi empiris tuwuh lan kedadeyan saka sumbering omongan utawa penutur (Sudaryanto, 1993:62).

3.2 Dhata lan Sumber Dhata Panliten

Sumber dhata lan dhata panliten minangka perangan sing ora bisa diilangi. Perangan iki wigati banget tumrap panliten. Sumber dhata lan dhata bakal diandharake ing ngisor iki.

3.2.1 Sumber Dhata

Sumber dhata ing saben panliten dadi salah sawijining perangan panliten sing nduweni peran penting kanggo nganalisis dhata. Dadi, antarane panliten lan sumber dhata duweni gegayutan sing kuwat. Tegese, saben panliten iku mesti mbutuhake sumber dhata. Dadi intine panliten iku ora bakal kalaksanan yen ora ana sumber dhatane. Sabanjure sumber dhata ora bakal ana yen panaliti ora golek infomasi utawa katerangan. Sumber dhata sing nomer siji ing panliten kualitatif yaiku tembung-tembung lan tindak-tandhuk, liyane dhata tambahan kayata dokumen.

Sumber dhata ing panliten iki dijupuk saka materi sing arupa tembung, tetembungan, lan ukara. Sumber-sumber dhata sing wus kasebut iku kajupuk saka akun instagram @sempak.suwek. Akun @sempak.suwek iki ngirim gambar arupa ukara parikan sing dironce kanthi apik lan akh-akehe nganggo basa Jawa. Dhata sing dijupuk ing panliten iki yaiku kiriman gambar saka akun insagram @sempak.suwek.

3.2.2 Dhata Panliten

Dhata yaku katerangan-keterangan ngenani salah saiwjine bab, sing bisa nduweni makna. Dhata minangka sekabehane fakta lan angka sing bisa didadekake bahan kanggo nyusun informasi, kamangka informasi kasebut minangka asil saka pengolahan dhata sing digunakake kanggo kaperluan (Arikunto, 2010:110). Dhata panliten yaiku awujud parikan sing wis ditulis dening akun @sempak.suwek sing didadekake foto banjur dikirim ing akun kasebut. Dokumen foto tulisan kasebut ngandhut aspek variasi basa, unsur interferensi lan unsur integrasi sing bisa dianalisis kanthi titingan sosiolinguistik.

3.3 Instrumen Panliten

Instrumen ing panliten iki uga nduweni peran utawa fungsi sing penting banget. Instrumen iku minangka piranti kanggo utawa nggolek dhata panaliten. Miturut Arikunto (2010:126), ngandharake yen instrumen minangka pirantipanliten supaya metodhe-metodhe sing dianggo cocog lan trep. Nanggapi panemu kasebut, supaya dhata dadi jangkep mula instrumen sing dianggo panliten uga kudu jangkep. Amarga saka iku panliten iki nganggo rong instrumen, yaiku instrumen utama lan panyengkuyung. Panliti dadi instrumen utama amarga panliti sing golek dhata, nganalisis dhata, lan nulis panliten. Dene instrumen panyengkuyung ing panliten iki iki awujud piranti sing bisa nyengkuyung anggone panliti nglumpukake dhata.

Panliten kualitatif, panliti minangka instrumen utama minangka pawongan sing nggolek lan njlentrehake dhata. Dene piranti panyengkuyung sing digunakake panliten iki antarane: (1) Hp, (2) Buku cathetan, (4) USB utawa kabel dhata, (5) Leptop. Instrumen kasebut digunakake ing antarane yaiku kanggo:

- (1) Panliti yaiku wong nliti panliten kasebut. Panliti minangka intrumen utauma amarga pnliti

mangerteni apa sing arep dilakoni kanggo panliten. Panliti iki nduweni bageyan kanggo nglumpukake dhata, ngolah dhata, nyuguhake asil panliten, ngturake asil panliten.

- (2) Hp kanggo nglumpukake dhata arupa kiriman gambar saka sosial media akun instagram.
- (3) Buku cathetan awujud buku tulis kanggo nyathet bab-bab sing wigati, tuladhane nyathet tanggal anggone ngirim gambar ana ing akun instagram kasebut.
- (4) USB utawa kabel dhata kanggo mindahake dhata saka Hp menyang laptop.
- (5) Laptop kanggo nulis asile saka panliten.

3.4 Tata Cara Ngumpulake Dhata

Sudaryanto (1993:9) ngandharake yen metode lan teknik padha-padha nduweni teges cara. Nanging bedane, yen metode minangka cara sing kudu dianggo, dene teknik minangka cara kanggo nglakoni metode. Ing panliten iki dhatane dijupuk saka sosial medhia instagram akun @sempak.suwek lan metode sing dianggo ing panliten iki yaiku teknik dokumentasi. Panliten ngumpulake dhata saakeh-akehe saka sumbering panliten. Teknik dokumentasi iki mau kalebu ana ing metode nyemak. Teknik simak yaiku peneliti minangka instrumen kunci kudu nyimak kanthi langsung, teliti saka dhatane sing arep diteliti (Subroto, 412). Mahsun (2007:92) ngandharake metode simak amarga cara sing digunakake kanggo ngolehake dhata, kalakon kanthi nyemak basa sing wus diomongke. Metode iki nduweni teknik dasar dokumentasi, sing tegese kanggo ngolehke dhata, panaliti kudu ngumpulake dokumen saka asile *screen shoot* saka kiriman foto akun @sempak.suwek. Dadi ing kene bisa kadudut yenta basa sing bisa didokumentasi iku arupa kiriman foto sing awujud ukara sing ditulis.

Saka dokumen sing arupa *screen shoot* iki, mula panliten iki nganggo cara dokumentasi kanthi njupuk foto, amarga dhatane kajupuk saka kiriman foto saka akun instagram @sempak.suwek. Mahsun (2007:94) ngandharake yen ing panliten basa, becik ing bidang linguistik teoretis utawa interdisipliner, metode dokumentasi iki nduweni fungsi sing penting kanggo ngecek maneh basane wong sing dadi dhata panaliten.

3.5 Tata Cara Ngolah Dhata

Dhata sing wis dikumpulake, banjur diolah kanthi methodedistribusional. Metodhe distribusional minangka tata cara ngoah dhata arupa basa kanthi nemtokake perangane basa sing digunakake (Sudaryanto, 1993:1). Panaliti kudu ngandharake utawa nyethakake dhata ing bagiyen analisis kanggo njawab masalah-masalah sing ana ing panaliten. Ing proses analisis dhata, peneliti nggunakake prosedur utawa teknik. Teknik analisis iku, dadi tahap-tahap lan tahap-tahap iku antarane:

1. Nglumpukake dhata sing ana, ing tahap panliti iki kudu nglumpukake dhata saka gambar sing dikirim ing akun instagram @sempak.suwek
2. Milih sakabehe dhata, ing kene peneliti milih sakabehe dhata ngenani variasi basa.
3. Klasifikasi dhata, kanggo ngesetake dhata, peneliti kudu nggawe klasifikasi dhata. Dhata sing wus nglumpuk diklasifikasekake kanthi dhasar masalah-masalah panaliten, yaiku interferensi lan integrasi.
4. Nganalisis dhata, sakwise diklasifikasi lan dipisah-pisah kanthi masalah sing trep, sabanjure yaiku analisis dhata. Analisis dhata nduweni paedah kanggo jawab masalah ing panliten iki.

3.6 Tata Cara Nyuguhake Asil Panliten

Sudaryanto (1993: 144-145) ngandharake yen anggone nyuguhake dhata asil saka analisis kuwi ana loro yaiku analisis formal lan analisis informal. Panliten iku nyuguhake analisis informal yaiku dhata sing disuguhake saka rumusan nggunake tembung-tembung lumrah. Dene struktur laporan asile panliten iki bakal kaperang dadi lima. Perangan kuwi ing antarane yaiku:

- Bab I : Purwakane panliten, dadi isine andharan ngenani lelandhesan panliten, undherane panliten, ancane panliten, paedhe panliten, lan wewatesane tetembungan.
- Bab II : Isine ngandharake teori-teori sing digunakake kanggo nganalisis objek panliten. Sajrone tintingan kapustakan diandharake panliten saemper, teori jinise ragam basa.]
- Bab III : Ngandharake metodhe sing digunakake sajrone panliten. Dene metodhene ing antarane yaiku ancangan panliten, sumber dhata lan dhata, tata cara panliten, instrumen panliten, lan uga tata cara ngaturake asile panliten.
- Bab IV : Perangan iki ngandharake asile panliten ngenani Variasi Basa sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek.
- Bab V : Bab iki minangka panutup sing isine dudutan lan pamrayoga.

JLENTREHAN ASILE PANLITEN

4.1 Jinise Variasi Basa

4.1.1 Wujud Ideolek

Ideolek yaiku variasi basa sing asipat individu, variasi bakal nuwuhake ideolek, yaiku anane wernane swara sing bedha, gayane tuturan, reroncene tetembungan, lsp. Titikane ideolek yaiku mung krungu swara tanpa ndeleng praupane. Saben pawongan nduweni variasi dhewe-dhewe sing gegayutan karo wernane swara,

pamilihe tembung, lelewane basa, lan pangrakite ukara. Variasi basa tartamtu iki bisa digunakake kanggo narik kawigaten pamaca. Wujud ideolek iki ora awujud pacaturan amarga ideolek asipat pawongan utawa pribadi. Saben indhividu nduweni ideolek dhewe-dhewe amarga saben indhividu nduweni sipat khas sing ora diduweni karo indhividu liyane. Pambédane sipat khas kasebut yaiku anane faktor fisik lan psikis. Pambéda fisik sing arupa bedane wujud alat wicara, lan pambéda psikis biyasane disebabke amarga ana ing sipat temperamen, watak, intelektual, lsp. Wujud ideolek sing ana ing akun instagram @sempak.suwek bakal kaandharake ing ngisor iki.

- (1) Sembah sungkem ben ora kualat
salah muni merga kepleset ilat
merga sing ngeki coklat
bakal kalah karo seperangkat alat sholat
*'Sembah simpuh supaya tidak durhaka
salah bicara karena terpeleset lidah
karna yang memberi coklat
akan kalah dengan seperangkat alat
sholat'*
(31/10/2017)

Dhata (1) mujudake parikan sing nuduhake kahanane wong lanang sing kepingin menahi bebungah marang wong wadon, nanging bebungah kasebut bakal kalah karo seperangkat alat sholat utawa bisa ditgesi wong sing ngajak rabi. Dhata ing ndhuwur nuduhake anane wujud ideolek sing ana ing akun kasebut. Konsep ideolek yaiku anane basa sing khas lan ora diduweni dening pawongan liyane ngenani anane tembung-tembung tartamtu sing narik kawigatene pamaca. Kaya panganggone tembung “ngeki” sajrone ukara “Merga sing ngeki coklat, Bakal kalah karo seperangkat alat sholat”, tembung kasebut nduweni karep yaiku menahi utawa ngekeki.

- (2) Ono duku wadahe krenjang
Tangi isuk goleki sandang
Koe sing ngomong sayang
Lha kok aku sing berjuang
*'ada duku wadahnya keranjang
Bangun pagi mencari sandang
Kamu yang ngomong sayang
Lha kok aku yang berjuang'*
(1/2/2018)

Dhata (2) mujudake parikan sing nuduhake kahanane wong sing lagi cidra, amarga dheweke sing susah kanggo ngolehake wong sing ditresnani, nanging malah kancane sing dipilih. Dhata (3) ing ndhuwur nuduhake anane wujud ideolek sing ana ing akun kasebut. Konsep ideolek yaiku anane basa sing khas lan ora diduweni dening pawongan liyane ngenani anane

tembung-tembung tartamtu sing narik kawigatene pamaca. Ana ing dhata kasebut, panganggit ngandharake “Ono duku wadahe krenjang, Tangi isuk goleki sandang, Koe sing ngomong sayang Lha kok aku sing berjuang” tembung lha kok kasebut nuduhake wujud protese panganggit merga ana wong liya sing ngomong sayang kamangka dheweke sing berjuang wae durung wani ngomong sayang.

4.1.2.1 Dialek Geografis

Miturut Pairin (2010: 56) Bedane wilayah utawa dhaerah (geografis) yen ditliti bakal katon werna basane saben pawongan. Sajrone basa Jawa luwih akeh ditemoni dialek geografis, cara ngomong sing dirasakake beda sajrone pocapane utamane sing nduweni gegayutan karo nada, intonasi lan gayane ngomong. Wujud dialek geografi sing ana ing akun instagram @sempak.suwek bakal kaandharake ing ngisor iki.

- (3) Isuk mangan dele, ngombene susu
Biyen nglarani dekne, saiki ganti aku
*‘pagi makan kedelai, minumnya susu
dulu menyakiti dia, sekarang ganti aku’*
(24/1/2018)

Dhata (3) mujudake parikan sing nuduhake kahanane wong sing duwe kanca bnjur dilarani atine, sawise kancane dilarani malih ganti dheweke. Dhata (3) ing ndhuwur nuduhake anane wujud dialek geografis yaiku wujud saka bedhane werna basa sing digunakake saben pawongan ing dhaerah utawa geografi tartamtu. Saka dialek iki bisa diweruhi nada utawa intonasi saka pocapane saben pawongan ing salah sawijine daerah tartamtu nduweni ciri sing beda-beda. Kayata panganggone Basa Jawa “dekne” sajrone ukara “biyen nglarani dekne, saiki ganti aku” yaiku basa dialek dhaerah jawa wetanan, bab kasebut bisa kedadeyan merga panganggit uga oleh pangribawa saka panggonan kuliyahe. Panganggit akun kasebut saka Pacitan nanging kuliyahe ana ing Yogyakarta sing kanca-kancane asale uga saka maneka warna dhaerah, kayata Jawa bageyan wetan. Amarga panganggit akun kasebut luwih akeh nggatekake pola tutur sing asring banget dirungokake yaiku dialek basa wetanan, basa sing lumrahe digunakake yaiku ‘dheweke utawa dee’, nanging ana ukara kasebut luwih milih tembung dekne.

4.1.2.2 Dialek Sosial

Miturut Pairin (2010: 58) ngandharake yen sajrone masyarakat tartamtu mesthi wae ana golongan kelas luhur lan kelas asor. Pambedane yaiku amarga anane pangribawa saka kahanan tingkat ekonomi, tingkat pendidikan, status sosial, utawa keturunan bangsawan. Ora ana kasadharan bab iki mau nuwuhake variasi basa sing

beda lan bisa dadi pratanda latar sosial. Wujud dialek sosial sing ana ing akun instagram @sempak.suwek bakal kaandharake ing ngisor iki.

- (4) Akehno ngombe susu dele
Tambah enak campur gulo jowo
Yen njalukmu kaya lampu sokle
Aku sing petromak iso opo
*‘perbanyak minum susu kedelai
Tambah enak campur gula jawa
Kalau mintamu seperti lampu sokle
Aku yang petromak bisa apa’*
(16/12/2017)

Dhata (4) mujudake parikan sing nuduhake kahanane wong sing ora percaya marang diri pribadine merga dheweke ora kaya liyane. Dhata (4) ing ndhuwur nuduhake anane wujud dialek sosial yaiku wujud saka bedane werna basa sing digunakake saben pawongan amarga anane pangribawa kahanan tingkat ekonomi, tingkat pendhidhikan, status sosial utawa keturunan bangsawan. Saka dialek iki bisa dimangereni tingkat sosial saben pawongan tartamtu nduweni titikan sing beda-beda. Kayata panganggone “sokle lan petromak” ing dhata “Yen njalukmu kaya lampu sokle, aku sing petromak iso opo”.

Dhata kasebut nuduhake anane kahanan sosial sing beda antarane wong sing sugih lan wong sing ora nduwe. Sokle mujudake lampu sing wis nggunakake teknologi sing canggih, sumorote luwih padhang tinimbang lampu liyane. Dene lampu petromak, mujudake lampu jaman biyen sing lumrahe digawe wong ana ndeso lan isih digunakake kanthi cara manual. Sorot saka lampu petromak ya ora padhang kaya dene lampu sokle. Padhang sorote lan teknologi sing digunakake ing lampu kasebut mujudake gegambaran saka kahanan sosial sing ana ing dhata kasebut anatarane kahanan sosial wong sugih lan wong sing ra duwe.

4.1.2.3 Dialek Profesi

Miturut Basir (2010: 59) ngandharake yen basa bisa uga nduweni gegayutan karo pakaryan utawa lingkungan panggaweyan tartamtu. Pambedane iki biasane ana ing pamilihe leksikone. Klompok pakaryan tartamtu iki lumrahe bakal ngadharake bab sing ora adoh saka bidhang sing dadi ahline. Variasi basa sing kaya mangkene iki bisa dipangribawani saka anane keahlian tartamtu sajrone linguistik, mligine sosiolinguistik disebutake kanthi tembungan dialek profesi utawa register. Wujud dialek profesi sing ana ing sosial medhia instagram akun @sempak.suwek bakal kaandharake ing ngisor iki.

- (5) Mancing iwak kali dibakar nduwure geni
Ora peduli anake mantri, ayo dek kawin lari
‘mancing ikan sungai dibakar diatas api’

Tidak peduli anaknya mantri, ayo dik kawin lari'
(24/9/2017)

Dhata (5) mujudake parikan sing nuduhake kahanane wong sing nekad kepingin karo wong sing ditresnani, senandyan sing wadon anake pak mantri. Dhata (5) ing ndhuwur nuduhake anane wujud dialek profesi yaiku wujud saka bedhane werna basa sing digunakake saben pawongan amarga anane kaitan karo profesi utawa lingkungan panggawean tartamtu. Pambédane iki biasane ana ing pamilihe leksikone. Kelompok profesi tartamtu iki biasane bakal nggomong bab sing ora adoh saka bidhang sing dadi ahline. Saka dialek iki bisa diweruhi tingkat sosial saben pawongan tartamtu nduweni ciri sing bedabeda. Tuladhane kaya ing dhata “Mancing iwak kali dibakar nduwure geni, ra peduli anake mantri, ayo dek kawin lari”. Saka jangkepe ukara kasebut nuwuhake dialek profesi ing bidhang kasehatan, amarga nuduhake salah sawijining profesi yaiku mantri. Pamilihe ukara sing narik kawigatene pamaca kanthi cara nyuguhake pamilihe basa sing beda saka basa sing biasane, amarga panulis luwih nengenake dialek profesi sing wis asring banget dirungokake.

4.1.2.4 Dialek Jinis Kelamin

Miturut Basir (2010:60) aspek kebahasaan kanthi cara naluriah antarane wong lanang lan wong wadon mesthi nduweni bab sing beda yaiku ing antarane nalika milih leksikon kanggo tuturan sajrone klompok. Wong wadon luwih seneng ngomong marang kelompok ngenani pengalaman saben dinane, masak, kulawarga lsp. Wong lanang uga nduweni kabiasaan omong marang kelompok ngenani pamecahan masalah, cita-cita, tantangan uripe, sing gegayutan karo pakaryan lan pengalaman urip liyane. Wujud dialek jinis kelamin sing ana ing akun instagram @sempak.suwek bakal kaandharake ing ngisor iki.

- (6) Sak loro-lorone sambangen
Sek loro ngajeni polahhmu
Sak abot-abote rasa singen
Sik abot nuruti bengesmu
*'sesakit-sakitnya jenguklah
masih sakit menghargai tingkahmu
seberat-beratnya rasa singen
masih merat menuruti gincumu'*
(2/2/2018)

Dhata (6) mujudake parikan sing nuduhake kahanane wong lanang sing kabotan nuruti kepinginane wong wadon. Dhata (6) ing ndhuwur nuduhake anane wujud dialek jinis kelamin yaiku aspek kebahasaan kanthi naluriah antarane wong lanang lan wong wadon mesthi bab sing beda yaiku ing antarane sajrone milih leksikon

kanggo ngomong sajrone kelompok. Wong wadon luwih seneng ngomong marang kelompok ngenani pengalaman saben dinane, masak, kulawarga lsp. Wong lanang uga nduweni kabiasaan omong marang kelompok ngenani pamecahan masalah, cita-cita, tantangan uripe, sing gegayutan karo pakaryan lan pengalaman urip liyane. Dialek jinis kelamin sing ana ing dhata kasebut yaiku “Sak abot-abote rasa singen, sik abot nuruti bengesmu”. Tembung bengesmu ana ing dhata kasebut nuduhake dialek kanggo wong wadon. Amarga wong sing nduweni pakulianan bengesan yaiku wong wadon.

4.1.2.5 Dialek Umur

Miturut Basir (2010: 61) faktor umur bisa dadi tandha saka jinis basa sing digunakake saben pawongan. Ana bedane kualitas tuturan antarane bocah lan wong dewasa. Pambédane iku lumrahe ana ing tataran fonologis, morfologis, sintaksis, leksikon, ragam lan tingkat tuture. Wujud dialek umur sing ana ing akun instagram @sempak.suwek bakal kaandharake ing ngisor iki.

- (7) Lungguh jejer podo Sambatan
Lemah biyungku wis ora kopen
Ora usah gelo yen dadi mantan
Sek ono wektu ben dadi manten
*'duduk sejajar saling bekeluh kesah
Lemah nenekku sudah tidak keurus
Tidak usah marah jika jadi mantan
Masih ada waktu agar jadi pengantin'*
(8/1/2018)

Dhata (7) mujudake parikan sing nuduhake kahanane wong menehi pitutur supaya kancane ora gela merga ditinggal wong sing ditresnani merga isih ana wektu supaya bisa dadi manten. Dhata (7) ing ndhuwur nuduhake anane wujud dilek umur yaiku bedane kualitas tuturan antarane bocah lan wong dewasa. Pambédane iku lumrahe ana ing tataran fonologis, morfosintaksis, leksikon, ragam, lan tingkat tuture. Dialek iki bisa diweruhi yen saben tingkatan nduweni tuturan sing beda. Dialek umur sing ana ing dhata kasebut yaiku panganggane tembung “manten” nuduhake anane dialek umur ingkat dewasa, amarga ing tingkatan dewasa wong wus wiwit mikirake ngenani jodhone. Wong yen wus ketemu jodhone, pikirane mesthi luwih adoh yaiku supaya bisa dadi manten.

Pamilihe tembung kasebut bisa dijangkepi “lungguh jejer padha sambatan, lemah biyungku wis ora kopen, ora usah gela yen dadi mantan, sek ana wektu ben dadi manten” saka jangkepe ukara kasebut nuwuhake dialek umur tingkatan dewasa. Pamilihe tembung sing narik kawigatene pamaca kanthi cara nyuguhake pamilihe basa sing beda saka basa sing lumrahe amarga panulis nengenake dialek basa dewasa sing dinggo ana ing dhata.

4.2 Unsur Interferensi

4.2.1.1 Interferensi Fonologis

Interferensi fonologis dumadi yen panutur ngandharke tembung-tembung saka sawijining basa kanthi nyisipake swara-swara basa saka basa liya. Interferensi fonologis dibedakake dadi rong macem, yaiku interferensi fonologis pengurangan aksara lan interferensi fonologis ngganti aksara. Wujud interferensi fonologis sing ana ing akun instagram @sempak.suwek bakal kaandharake ing ngisor iki.

- (8) Kecut legi woh kweni
Yen legi kuwi gulali
Wes ngerti yen dilarani
Kok yo ngajak bali
*‘asam manis buah kweni
Kalau manis itu gulali
Sudah tahu kalau disakiti
Kok ya ngajak kembali’*
(19/9/2019)

Dhata (8) mujudake parikan sing nuduhake kahanane wong sing isih nekad seneng marang wong sing nate nglarani. Dhata (8) ing ndhuwur nuduhake anane interferensi amarga panutur ngandharke tembung-tembung saka sawijining basa kanthi nyisipake swara-swara basa saka basa liya. Interferensi fonologis dibedakake dadi rong macem, yaiku interferensi fonologis pengurangan aksara lan interferensi fonologis ngganti aksara. Interferensi sing ana ing ndhuwur yaiku interferensi kanthi ngurangi aksara. Morfem-morfem sing ana ing sajrone basa Jawa nduweni struktur pembentuk sing beda. Saben morfem dibentuk adhedhasar fonem-fonem pembentuk minangka pamedane makna lan pamedane swara. Yen salah siji pembentuk morfem kasebut ilang utawa dikurangi mula tumindak kasebut minangka sawijining identifikasi dumadine interferensi.

Dhata “Kok yo ngajak bali” ing ndhuwur dumadi anane proses pengurangan fonem sajrone panulisan tembung dening panutur. Tembung ya mujudake bentuk sing kurang, merga tembung bentuk linggane yaiku “iya” kanthi ngilangi fonem /i/. Kadangkala panutur ngandharake tembung kanthi cepet mula ora nggatekake panulisane lan bisa uga supaya ukara kasebut luwih kepenak dirungokake tanpa nggatekak kaidah kasebut. Nanging senajanbasa kasebut ana fonem sing dikurangi, basa kasebut bisa ditampa dening masyarakat

- (9) Ajining wong kang setiti
Sak kecap omongane iso marani
Obat sing pait iso ngobati
Awakmu sing manis muk iso
nglarani

*‘harga seseorang yang teliti
Satu kecap omongannya bisa
menyembuhkan
Obat yang pait bisa menyembuhkan
Kamu yang manis hanya bisa
menyakiti’*
(19/9/2017)

Dhata (9) mujudake parikan kang nuduhake kahanane wong lanang sing gelo marang wong wadon sing ayu nanging mung bisane nglarani. Dhata (9) ing ndhuwur nuduhake anane interferensi amarga panutur ngandharke tembung-tembung saka sawijining basa kanthi nyisipake swara-swara basa saka basa liya. Interferensi fonologis dibedakake dadi rong macem, yaiku interferensi fonologis pengurangan aksara lan interferensi fonologis ngganti aksara. Interferensi kang ana ing ndhuwur yaiku interferensi kanthi ngurangi aksara lan ngganti. Morfem-morfem sing ana ing sajrone basa Jawa nduweni struktur pembentuk sing beda. Saben morfem dibentuk adhedhasar fonem-fonem pembentuk minangka pamedane makna lan pamedane swara. Yen salah siji pembentuk morfem kasebut ilang utawa dikurangi mula tumindak kasebut minangka sawijining identifikasi dumadine interferensi.

Dhata “Awakmu sing manis muk iso nglarani” ing ndhuwur dumadi anane proses pengurangan fonem lan ngganti fonem sajrone panulisan tembung dening panulis. Dhata kasebut mung nggunakake tembung “muk”. Ana dhata ing ndhuwur fonem /n/ lan /g/ dadi /k/. Tembung muk mujudake bentuk sing kurang, merga tembung bentuk linggane yaiku “mung” kanthi ngilangi fonem /n/ lan /g/. Kadangkala panutur ngandharake tembung kanthi cepet mula ora nggatekake panulisane lan bisa uga supaya ukara kasebut luwih kepenak dirungokake tanpa nggatekak kaidah kasebut. Nanging senajanbasa kasebut ana fonem sing dikurangi, basa kasebut bisa ditampa dening masyarakat.

4.2.1.2 Interferensi Morfologis

Interferensi morfologis dumadi yen sajrone pembentuk tembung nyerep sawijiing afiks-afiks basa liya. Penyimpangan struktur iku dumadi kontak basa antarane basa sing lagi dituturake karo basa liya sing uga dikuwasani (basa indonesia utawa basa asing). Wujud interferensi morfologis sing ana ing akun instagram @sempak.suwek bakal kaandharake ing ngisor iki.

- (10) Motif kotak apa batikan
Ben ditukokne karo bu bayan
Koe teko ngajak balikan?
Sepurane aku wes ora doyan
*'motif kotak apa batikan
Biar dibelikan sama bu bayan
Kamu ngajak balikan
Maafkan ku sudah tidak mau'*
(28/5/2019)

Dhata (10) mujudake parikan sing nuduhake kahanane wong sing nate pacaran nanging wis ora gelem yen diajak balen. Dhata (10) ing ndhuwur nuduhake anane interferensi morfologis amarga pembentuk tembung nyerep sawijiing afiks-afiks basa liya. Penyimpangan struktur iku dumadi kontak basa antarane basa sing lagi dituturake karo basa liya sing uga dikuwasani (basa indonesia utawa basa asing). Interferensi morfologis sing ana ing dhata kasebut yaiku anane kontak basa antarane basa Jawa karo basa Indonesia.

Tembung balikan sajrone ukara “Koe teko ngajak balikan?” mujudake sawijining interferensi morfologis amarga migunakake sawijining afiks basa Indonesia, yaiku sufiks {-an}. Tembung kasebut asline bisa diganti karo tembung karo basa Jawa sing uwih trep yaiku balen, saka tembung bali + {an}. Panulis migunakake tembung balikan supaya luwih trep guru lagune ana ing parikan kasebut. Nanging kadangkala panutur ngandharake tembung kanthi cepet mula ora nggatekake panulisane lan bisa uga supaya ukara kasebut luwih kepenak dirungokake tanpa nggatekake kaidah kasebut. Nanging senajanbasa kasebut ana morfem sing diganti, basa kasebut bisa ditampa dening masyarakat.

- (11) Masuk angin keno udun
Tak perjuangin purun?
*'masuk angin terkena hujan
Tak perjuangin mau?'*
(15/12/2017)

Dhata (11) mujudake parikan kang nuduhake kahanane wong sing kepenging merjuangake wong sing ditresnani. Dhata (11) ing ndhuwur nuduhake anane interferensi morfologis amarga pembentuk tembung nyerep sawijiing afiks-afiks basa liya. Penyimpangan struktur iku dumadi kontak basa antarane basa sing lagi dituturake karo basa liya sing uga dikuwasani (basa indonesia utawa basa asing). Interferensi morfologis kang ana ing dhata kasebut yaiku anane kontak basa antarane basa Jawa karo basa Indonesia.

Tembung perjuangin sajrone ukara “Tak perjuangin purun?” mujudake sawijining interferensi morfologis amarga migunakake sawijining afiks basa Indonesia, yaiku prefiks {per-}, sufiks {-in}. Tembung kasebut asline bisa diganti karo afiks basa Jawa kang uwih trep yaiku perjuangake, saka tembung berjuang + {ake}. Panulis migunakake tembung balikan supaya luwih trep guru lagune ana ing parikan kasebut. Nanging kadangkala panutur ngandharake tembung kanthi cepet mula ora nggatekake panulisane lan bisa uga supaya ukara kasebut luwih kepenak dirungokake tanpa nggatekake kaidah kasebut. Nanging senajanbasa kasebut ana morfem sing diganti, basa kasebut bisa ditampa dening masyarakat.

4.2.1.3 Interferensi Sintaksis

Interferensi sintaksis dumadi yen struktur basa liyane digunakake sajrone mbentuk ukara basa sing digunakake. Panyerepan unsur ukarane bisa arupa tembung, frase, lan klausa. Interferensi sintaksis kaya iki katon jelas ing campur kode. Wujud interferensi sintaksis sing ana ing akun instagram @sempak.suwek bakal kaandharake ing ngisor iki.

- (12) Janjian nang nggone kembang kuning
Mangan sak kembul sego kucing
Aku ora butuh parasmu sing bening
Mung butuh awakmu ora berpaling
*'janjian di kembang kuning
Makan satu suap nasi kucing
Aku tidak butuh parasmu yang
bening
Hanya butuh kamu tidak berpaling'*
(28/8/2019)

Dhata (12) mujudake parikan sing nuduhake kahanane wong sing sambat yen dheweke ora prelu wong sing ayu, mung butuh wong sing tansah setya ngancani. Dhata (12) ing ndhuwur nuduhake anane interferensi sintaksis amarga struktur basa liyane digunakake sajrone mbentuk ukara basa sing digunakake. Panyerepan unsur ukarane bisa arupa tembung, frase, lan klausa. Interferensi sintaksis kaya iki katon jelas ing campur kode. Dhata ing ndhuwur nuduhake panganggone struktur basa Indonesia sing digunakake sajrone basa Jawa. Ing dhata kasebut ana tembung basa Indonesia yaiku “ora berpaling” sajrone ukara “mung butuh awakmu ora berpaling”, kamangka tembung berpaling bisa diganti nganggo basa Jawa sing luwih trep yaiku ora ngalih.

Adhedhasar dhata sing ana, interferensi sintaksis basa Indonesia umume dumadi amarga panutur utawa

panulis dwibasawan. Para panutur kasebut kerep nglanggar kaidah basa sing ditemtokake. Panutur utawa panulis nggunakake basa tanpa nggatekake struktur basa sing bener, salah siji tuladhane panganggone basa Indonesia sajrone panganggone basa Jawa. Kadangkala panutur ngandharake tembung kasebut kanthi cepet mula ora nggatekake panulisane lan bisa uga supaya ukara kasebut luwih kepenak dirungokake tanpa nggatekake kaidah kasebut. Nanging senajanbasa kasebut ana frasa, kalusa saka basa liyane, basa kasebut bisa ditampa dening masyarakat.

- (13) Ngundang wargo nggo layang
Tontonan hajat ono wayang
Jodoh iku mergo kasih sayang
Uduk kasih ini itu dong sayang
*'mengundang warga pakai surat
Tontonannya hajat ada wayang
Jodoh itu karena sayang
Bukan kasih ini itu dong sayang'*
(7/12/2017)

Dhata (11) mujudake parikan kang nuduhake kahanane wong menehi weruh menyang kancane yen jodho iku merga anane rasa sayang ora merga mung nuruti kekarepane. Dhata (11) ing ndhuwur nuduhake anane interferensi sintaksis amarga struktur basa liyane digunakake sajrone mbentuk ukara basa sing digunakake. Panyerepan unsur ukarane bisa arupa tembung, frase, lan klausa. Interferensi sintaksis kaya iki katon jelas ing campur kode. Dhata ing ndhuwur nuduhake panganggone sruktur basa Indonesia sing digunakake sajrone basa Jawa. Ing dhata kasebut ana klausa basa Indonesia yaiku "uduk kasih ini itu dong sayang", kamangka klausa kasebut bisa diganti nganggo basa Jawa kang luwih trep yaiku dudu njaluk iki iku sayang.

Adhedhasar dhata sing ana, interferensi sintaksis basa Indonesia umume dumadi amarga panutur utawa panulis dwibasawan. Para panutur kasebut kerep nglanggar kaidah basa sing ditemtokake. Panutur utawa panulis nggunakake basa tanpa nggatekake struktur basa kang bener, salah siji tuladhane panganggone basa Indonesia sajrone panganggone basa Jawa. Kadangkala panutur ngandharake tembung kasebut kanthi cepet mula ora nggatekake panulisane lan bisa uga supaya ukara kasebut luwih kepenak dirungokake tanpa nggatekake kaidah kasebut. Nanging senajanbasa kasebut ana frasa, kalusa saka basa liyane, basa kasebut bisa ditampa dening masyarakat.

4.2.1.4 Interferensi Semantis

Interferensi sing dumadi sajrone bidhang tata makna. Wujud interferensi semantis sing ana ing akun instagram @sempak.suwek bakal kaandharake ing ngisor iki.

- (14) Yen mendung urung mesti udan
Yen jomblo urung mesthi kesepian
*'kalau mendung belum pasti hujan
Kalau jomblo belum pasti kesepian'*
(15/1/2019)

Dhata (12) mujudake parikan sing nuduhake pasemon kanggo wong sing bujang durung rabi. Dhata (12) ing ndhuwur nuduhake anane interferensi semantis amarga dumadi saka basa sing diseselilan nyerep konsep kultural saka basa liya. Lan bisa uga amarga disesuaikan utawa sisihan karo bentuk lawas karo makna rada khusus. Data ing ndhuwur nuduhake anane interferensi semantis saka tembung "jomblo". Tembung jomblo ing nduwur ngalami perluasan makna, sing wiwitane tegese wong sing wis cukup umure nanging durung rabi utawa durung duwe calon bojo, utawa yen neng basa Jawa arene bujang. Nanging tembung jomblo saiki bisa ditegesi wong sing ora payu rabi. Mula ana ing dhata ing ndhuwur negesake yen dadi jomblo iku wis dadi dalan pilihane, ora mesthi yen ora payu rabi. Wong sing urung duwe calon bojo utawa jomblo iku durung mesthi ngrasa dhewean ing uripe.

4.3 Integrasi

4.3.1 Integrasi Audial

Proses integrasi kanthi cara audial, panutur keprungu butir-butir leksikal iku dituturake dening panutur asline, banjur nyoba digunakake. Apa sing keprungu dening kuping yaiku sing dituturake banjur dituisake. Apa kang dirungokake kuping, bab iki mau uga kang diomongake banjur di tulisake. Amarga, tetembungan kang bisa ditrima kanthi cara audial bisa wae nduweni ciri kang ora teratur yen dibandhingake karo tetembungan kang asli. Mula saka iku, tembung sing ditampa kanthi audial kerep nuduhake titikan kan ora tumata yen dibandhingake karo tembung asline.

4.3.2 Integrasi Visual

Integrasi visual yaiku integrasi ing panyerapane kedadeyan lumantar bentuk tulisan sajrone basa asline, banjur bentuk tulisan iku dipadhakake miturut kaidah kng ana ing kamus.

- (15) Toko gerdon kenek razia

Cikal bongkah kae digawa alibaba
Mergo wadon sing setia
Bakal kalah karo sing gelem diraba
'toko gerdon kena razia
Cikal itu dibawa alibaba
Karena perempuan yang setia
Bakal kalah dengan yang mau
diraba'
(29/1/2018)

Tegese : maca kitab suci Al

Quran

Dadi tembung tadarus kasebut digunakake amarga panyerepane lumantar basa asline. Adhedhasar dhata sing ana, integrasi umume dumadi amarga panutur utawa panulis dwibasawan. Unsur-unsur basa liya sing digunakake sajrone basa tertamtu wis dianggep dadi warga basa kasebut . Nanging senajanmangkono, basa kasebut bisa ditampa dening masyarakat.

Dhata (12) mujudake parikan sing nuduhake kahanane wong wadon sing tansah setya nanging dheweke kalah karo wong wadong sing gelem digudha wong lanang. Dhata (12) ing ndhuwur nuduhake anane interferensi semantis amarga panyerapane lumantar bantuk tulisan sajrone basa asline (basa Inggris, basa Arab, basa Landa, basa Prancis, basa Latin, lan basa Indonesia). Tembung asli saka ukara ing ndhuwur yaiku:

Razia
Basa Indonesia : Razia
Basa Landa : razzia
Tegese : ditangkap utawa
dipriksa kanthi cara
rame-rame

Dadi tembung razia kasebut digunakake amarga panyerepane lumantar basa asline. Adhedhasar dhata sing ana, integrasi umume dumadi amarga panutur utawa panulis dwibasawan. Unsur-unsur basa liya sing digunakake sajrone basa tertamtu wis dianggep dadi warga basa kasebut . Nanging senajanmangkono, basa kasebut bisa ditampa dening masyarakat.

(16) Kopi diseduh mangan timus
Arum wangine tur ora arus
Ora butuh sing pinter rumus
Penting wadon pinter tadarus
"kopi diseduh makan timus
Harum wanginya juga tidak amis
Tidak butuh yang pintar rumus
Penting perempuan pintar tadarus.
(8/10/2017)

Dhata (13) mujudake parikan sing nuduhake kahanane wong anang sing kepeinginan wong wadon pinter ngaji dudu mung sing pinter ngenani rumus. Dhata (13) ing ndhuwur nuduhake anane interferensi semantis amarga panyerapane lumantar bantuk tulisan sajrone basa asline (basa Inggris, basa Arab, basa Landa, basa Prancis, basa Latin, lan basa Indonesia). Tembung asli saka ukara ing ndhuwur yaiku:

Tadarus
Basa Indonesia : Tadarus
Basa Arab : dorasa yadrusu

4.3.3 Integrasi Penerjemah Langsung

Integrasi penerjemah langsung yaiku integrasi kanthi nggolekake tembung asing kang padha.

4.3.4 Integrasi Penenerjemah konsep

Integrasi penerjemah konsep yaiku integrasi kanthi cara neliti konsep tembung asing, banjur digolekake konsep sajroning basa sing digunakake

PANUTUP

5.1 Dudutan

Adhedhasar andharan saka asile panliten lan analisis dhata ngenani Variasi Basa Parikan Akun Instagram @sempak.suwek bisa dijupuk dudutan kaya ing ngisor iki:

Variasi basa sing dinggo Parikan Akun Instagram @sempak.suwek yaiku arupa (1) jinise variasi basa sing ana ing parikan akun Instagram @sempak.suwek, interferensi sajrone parikan akun Instagram @sempak.suwek, unsur integrasi sajrone parikan akun Instagram @sempak.suwek.

Panjlentrehan adhedhasar dhata lan teori nuwuhake anane wujud variasi basa sajrone parikan akun Instagram @sempak.suwek nuwuhake anane wujud ideolek, dialek. Dialek sing tuwuh ing dhata kasebut antarane yaiku dialek geografis, dialek sosial, dialek profesi, dialek jinis kelamin, lan dialek umur.

Panjlentrehan adhedhasar dhata lan teori uga nuwuhake anane interferensi lan integrasi. Interferensi lan integrasi nduweni pangerten sing padha, yaiku kedadeyan panganggane unsur basa sajrone unsur basa liyane saka dhiri panutur. Nanging, kaloro bab kasebut prelu dibedakake amarga interferensi dianggep minangka gejala tutur sing dumadi saka dwibahasawan lan anane kedadeyan sing bisa diarani nyimpang amarga wis gumathuk lan wis bisa ditrima dening masyarakat. Interferensi iki ora perlu dumadi amarga unsur sing wis ana sajrone basa panyerap. Wewatesan saka interferensi yaiku panyimpangan-panyimpangan saka norma-norma salah sawijine basa sing dumadi sajrone tuturan para dwibasawan minangka akibat saka pangenalan luwih saka siji basa, yaiku minangka asil saka kontak basa lan

pangribawa antar basa. Bentuk unsur interferensi sing ana ing dhata kasebut yaiku interferensi fonologis, interferensi morfologis, interferensi sintaksis, lan interferensi semantis.

Intergrasi bisa diarani panampane basa liyane sajrone basa tartamtu iki bisa dadi nduweni status liya sing merlukake wektu dawa. Proses panampa unsur basa liya iki mligine unsur tetembungan sajrone basa Indonesia ing wiwitan dilakokake kanthi cara audial. Bentuk unsur integrasi sing ana ing dhata kasebut yaiku integrasi visual.

5.2 Pamrayoga

Panliten kanthi irah-irahan Variasi Basa sajrone Parikan Akun Instagram @sempak.suwek iki isih akeh sing durung ditliti kanthi njlimet. Panliten iki isih akeh kurange lan adoh saka kasampurnan. Isih akeh sing prelu digatekake sajrone panliten iki. Amarga panliten iki isih akeh kurange, mula saka iku panliten ngenani variasi basa sajrone parikan akun instagram @sempak.suwek isih isa ditliti kanthi luwih tliti an luwih jangkep.

KAPUSTAKAN

- Alwasilah, A Chaedar. 1985. *Beberapa Madhap dan Dikotomi Teori Linguistik*. Bandung: Angkasa
- Aslinda lan Syafyhyah, Leni. 2014. *Pengantar Sosioliinguistik Cetakan Ketiga*. Bndung: Pt Refika Aditama.
- Basir, Udjang Pr.M. 2016. *Sosioliinguistik Pengantar Kajian indak Tutur Bahasa Edisi Ketiga*. Surabaya: Bintang Surabaya.
- Basir, Udjang Pr. M. 2016. *Konstelasi Bahasa Jawa pada Pagelaran Wayang Purwa Ki Enthus Susmono: Sebuah Refleksi Cocial Culture Masyarakat Jawa Masa Kini (Kajian Sosioliinguistik)* (Online) https://www.academia.edu/36873448/Udjang_Wayang_dan_Potret_Budaya (dideleng 3 Januari 2020).
- Basir, Udjang Pr.M. 2016. *Menulis Artikel: Konsep Dasar dan Aplikasi*. (Online) http://www.academia.edu/38109634/Menulis_Artikel_Konsep_Dasr_dan_Aplikasi (dideleng 8 Februari 2020).
- Chaer, Abdul lan Agustina. 2004. *Sosioliinguistik: Suatu Pengantar*. Jakarta; Rineka Cipta.
- Chaer, Abdul lan Agstina. 2010. *Sosioliinguistik Perkenalan Awal*. Jakarta: Rineka Cipta.
- Chaer, Abdul lan Agustina. 2007. *Kajian Bahasa Struktur Internal, Pemakaian dan Pembelajaran*. Jakarta: Rineka Cipta.
- Dailey, Patrick R. 2009. *Sosial Media: Finding Its Way Into Your Business Strategy and Clture Burlington, Linkage*.
- Keraf, Gorys. 1997. *Komposisi: Sebuah Pengantar Kemahiran Bahasa*. Ende-Flores: Nusa Indah.
- M.S, Mahsun. 2007. *Metode Penelitian Bahasa*. Jakarta: Raja Grafindo Persada.
- Nababan, Pwj. 1993. *Sosioliinguistik Suatu Pengantar*. Jakarta: Gramedia Pustaka Utama.
- Pateda, Mansoer. 1994. *Linguistik (Sebuah Penantar) Cetkan 10*. Bandung: Angkasa.
- Poedjosoedarmo, Soeomo. 1979. *Tingkat Tutur Bahasa Jawa*. Jakarta: Depdikbud.
- Purwadi. 2005. *Unggah-ungguhng Basa Jawi*. Jogjakarta: Hasna Pustaka.
- Roesmiati, Dian. 2008. *Parikan dalam Ludruk: Kajian Fungsi dan Makna*. Surabaya: Depdiknas Balai Bahas Surabaya.
- Soeparno. 2002. *Dasar-Dasar Linguistik Umum*. Jakarta: Tiara Wacana.
- Subroto. 1992. *Penelitian Kualitatif*. Jakarta: Pt Raya Grafindo Persada.
- Sudaryanto. 1993. *Metode dan Aneka Teknik Analisis Bahasa*. Yogyakarta: Wacana University Press.
- Surana. 2015. *Variasi Bahasa dam Stiker Humor*. Diss. Universitas Gadjah Mada. [Online] http://etd.repository.ugm.ac.id/index.php?mod=penelitian_detail&sub=PenelitianDetail&act=view&typ=html&buku_id=87892&obyek_id=4 (dideleng 10 Januari 2019)
- Surana. 2017. *Aspek Sosioliinguistik dalam Stiker Humor*. Lokabasa, 8(1), 86-100. [Online] [https://www.academia.edu/35269458/Aspek Sosioliinguistik dalam Stiker Humor - Lokabasa UPI.pdf](https://www.academia.edu/35269458/Aspek_Sosioliinguistik_dalam_Stiker_Humor_-_Lokabasa_UPI.pdf) (dideleng 10 Januari 2019)
- Surana. 2017. *Inferensi dan Problematika Pembelajaran Analisis Wacana*. Fkip E-Proceeding, 237-244. [Online]

[https://www.academia.edu/35269374/INFERENSI
DAN PROBLEMATIKA PEMBELAJARAN AN
ALISIS WACANA](https://www.academia.edu/35269374/INFERENSI_DAN_PROBLEMATIKA_PEMBELAJARAN_AN_ALISIS_WACANA) (dideleng 10 Januari 2019)

Suwito. 1985. *Pengantar Awal Sociolinguistik Teori dan
Problema*. Surakarta: Henari Offset Solo.

